Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar Ir-Raba' Rapport dwar il-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali

COM (2007) 273 finali

(2008/C 120/17)

Nhar it-30 ta' Mejju 2007, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità ma' l-Artikolu 262 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Ir-Raba' Rapport dwar il-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar it-8 ta' Novembru 2007. Ir-rapporteur kien is-Sur Derruine.

Matul l-440 sessjoni plenarja tiegħu li nżammet fit-12 u t-13 ta' Diċembru 2007 (seduta tat-13 ta' Diċembru 2007), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'88 vot favur, l-ebda vot kontra u l-ebda astensjoni.

1. **Introduzzjoni**

1.1 B'konformità ma' l-Artikolu 159 tat-Trattat, il-Kummissjoni hi marbuta li tippubblika rapport kull tliet snin dwar il-qagħda tal-koeżjoni ekonomika u soċjali fl-Ewropa.

1.2 Billi r-rapport jiġi ppubblikat fis-sena li tippreċedi l-aġġornament tal-linji gwida integrati ta' l-Istrateġija ta' Lisbona, il-KESE jittama li, kif diġà talab, l-ideat tiegħu jitqiesu mhux biss fil-politika reġjonali li jmiss iżda sa mit-tfassil tal-linji gwida integrati (LGI) l-ġodda [1].

1.3 Aspett innovattiv fit-Trattat il-ġdid huwa d-dħul tal-koeżjoni territorjali fost il-miri ġenerali ta' l-UE (Artikolu 3) li ma kinitx hemm sakemm il-Konvenzjoni dwar il-Futur ta' l-Ewropa introduċietha u l-Konferenza Intergovernattiva (KIG) ta' l-2007 ikkonfermatha.

2. **Rimarki ġenerali**

2.1 Il-komunikazzjoni marbuta mar-rapport tqajjem dibattitu dwar il-ġejjieni tal-politika strutturali billi tistaqsi sensiela ta' domandi. Fil-fehma tal-KESE tħallew barra żewġ domandi ta' interess kbir u li jisthoqqilhom tweġiba konkreta.

— huwa inutli li niddiskutu l-politika ta' koeżjoni li tammonta għal kważi terz tal-baġit Ewropew jekk fl-istess ħin ma niddiskutux ukoll il-mezzi disponibbli sabiex nimplimentawha. Il-KESE jixtieq ifakkar li l-baġit approvat fil-ftehim dwar il-prospettivi finanzjarji mhux biżżejjed sabiex jintlaħqu l-miri li għandha l-Ewropa. B'mod aktar speċifiku, tista' tingħad l-istess ħaġa dwar il-politika strutturali: 0,36 % tal-PGD ma jiżgurax il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali fl-Ewropa [2].

— ir-rwol ta' l-imsieħba soċjali u s-soċjetà ċivili organizzata: għadd ta' domandi jindirizzaw tajjeb il-kwistjoni tal-governanza, però din hija limitata biss għad-dimensjoni politika. Madanakollu, b'xorti ħażina ma ssemmewx is-sehem ta' l-imsieħba soċjali u dak tas-soċjetà ċivili organizzata, minkejja li huma indispensabbli sabiex jassiguraw li l-proġetti jkunu adattati għall-bżonnijiet lokali, jirċievu appoġġ kbir min-naħa tal-pubbliku u jikkontribwixxu għat-trasparenza fl-użu tar-riżorsi.

2.2 Iċ-ċifri li jinsabu fir-rapport jistgħu jqarrqu bil-qarrejja attenti peress li mhux dejjem ċar jekk jirreferux għall-UE bi 15-il pajjiż, b'25 jew b'27. Barra minn hekk, meta r-rapport jitkellem dwar l-iżvilupp, id-dati ta' referenza jistgħu joħolqu l-konfużjoni. Fil-fatt, ir-rapport jitkellem ta' sikwit dwar il-koeżjoni ta' l-UE-27 imma juża l-1996 bħala data ta' referenza u f'dak iż-żmien l-Istati Membri kienu għadhom kemm telgħu għal 15. Min dan joħroġ li t-tendenzi li jinsabu fir-rapport m'humiex ta' l-UE biss iżda jinkludu wkoll pajjiżi li (minħabba x-xejra tar-relazzjonijiet kummerċjali tagħhom) ma kinux, jew jekk kienu ftit li xejn, mil-quta mill-politiki settorjali Ewropej (suq intern, kompetizzjoni, politika reġjonali). Fi kliem ieħor, dan ma jħalliniex naslu għal konklużjonijiet ċari dwar il-kontribut speċifiku tal-politiki strutturali fit-twettiq ta' koeżjoni akbar minkejja li l-kontribut tagħhom huwa indiskutibbli [3].

2.3 Il-kriterju tal-75 % tal-PGD *per capita* sabiex jiġi determinat jekk l-iżvilupp f'xi reġjun jinsabx fit-triq it-tajba jew le ma baqax validu wara t-tkabbir. Dan ġara għaliex il-PGD *per capita* naqas wara l-adeżjoni ta' pajjiżi ħafna anqas sinjuri minn dawk li kien hemm qabel (l-effett statistiku). L-istess ġara wara l-adeżjoni tal-Bulgarija u r-Rumanija. Għaldaqstant, ma nistgħux inqabblu s-sitwazzjoni tal-koeżjoni qabel l-2004 mas-sitwazzjoni attwali b'mod dirett. Għandna nikkunsidraw il-prestazzjoni tat-12-il pajjiż li qabżu dan il-livell peress li ma nistgħux inkunu ċerti li dan ma ġarax minħabba l-effett statistiku.

[1] Ara punt 1.4 ta' l-opinjoni tal-KESE dwar "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6 (mhux disponibbli bil-Malti).

[2] Mingħajr ma nantiċipaw l-opinjoni fuq inizjattiva proprja tal-KESE dwar dan is-suġġett, ser nergħu nitkellmu dwar xi proposti li diġà saru.

[3] Opinjoni tal-KESE dwar l-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali fuq il-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea, ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6 (mhux disponibbli bil-Malti).

2.4 Ir-rapport iħabbar li sal-bidu tal-perijodu ta' programmazzjoni li jmiss 9 mit-12-il Stat Membru li ssieħbu fl-2004 u fl-2007 ser ikunu qabżu l-livell tal-75 % tal-PGD Ewropew *per capita*. Għalhekk dan il-kriterju ta' referenza ser ikun inqas rilevanti. Jaqbel għalhekk li nibdew naħsbu minn issa dwar din il-kwistjoni.

2.5 Għalkemm ir-rapport fih ħafna informazzjoni dettaljata, din l-informazzjoni mhux dejjem hija ppreżentata b'mod koerenti.

— Għalhekk, jekk per eżempju taqra l-punti 2.1.3, 3.2, 2.2.4 (b'mod partikolari l-graff) u 2.2.6 ta' l-Anness I, toħroġ sew id-diffikultà li jiġu kkombinati t-tkabbir ekonomiku u l-iżvilupp armonjuż (f'dan il-każ, il-ħolqien ta' impjiegi li minnu jibbenefikaw ir-reġjuni kollha). Din hija sfida reali, speċjalment għal xi Stati Membri ġodda (il-Polonja, l-Ungerija, ir-Rumanija, il-Bulgarija u r-Repubblika Ċeka).

— Filwaqt li huwa vera li l-pajjiżi l-qodma tal-koeżjoni, l-Irlanda, il-Greċja u Spanja, qabdu għal kollox jew parzjalment, xi ngħidu dwar is-sostenibbiltà tat-tkabbir tagħhom? Kif tista' tkun ottimist dwar l-iżvilupp fil-futur meta l-produttività fis-siegħa mqabbla mal-medja Ewropea ilha tonqos għaxar snin jew meta t-tkabbir huwa bbażat fil-biċċa l-kbira fuq is-settur tal-proprjetà (Spanja)? Kif tista' tispjega l-fatt li minkejja t-tkabbir qawwi fl-Irlanda, li permezz tiegħu telgħet għat-tieni post fil-klassifika tal-PGD *per capita* reali u nħolqu ħafna impjiegi, kważi raġel u mara minn kull ħamsa qegħdin iħabbtu wiċċhom mat-theddida tal-faqar?

— In-nuqqas ta' l-aspett tal-kwalità tax-xogħol, li ġie meqjus bħala mira essenzjali f'Lisbona fis-sena 2000, jinħass ħafna f'dan ir-rapport ([4]). Aħna tal-fehma li kull Stat Membru għandu jivverifika sewwa jekk l-impjiegi appoġġjati jew maħluqa bis-saħħa tal-Fondi Strutturali humiex impjiegi li għenu lin-nies jidħlu fis-suq tax-xogħol b'kondizzjonijiet ta' l-għajxien deċenti u paga xierqa.

2.6 Il-KESE jiġbed ukoll l-attenzjoni lejn in-nuqqas ta' referenza għall-ekonomija soċjali fejn joperaw 10 % ta' l-intrapriżi Ewropej u għas-sehem tiegħu fil-koeżjoni (b'mod partikolari l-għajnuna mogħtija lil dawk li huma l-aktar vulnerabbli fis-suq tax-xogħol). Dan il-qasam joħloq impjiegi ta' kwalità u jikkontribwixxi għall-iżvilupp sostenibbli billi jistabbilixxi l-impjiegi fil-livell territorjali, jistimola ż-żoni rurali, joħloq kapital soċjali u jbassar il-proċess ta' ristrutturazzjoni settorjali u territorjali. Għaldaqstant, ikun tajjeb li jkollna statistika komparabbli fil-kwantità u fil-kwalità għall-Istati Membri kollha, sabiex intejbu l-għarfien tagħna dwar dan is-settur.

([4]) Dan l-aspett jissemma iżda l-unika informazzjoni li hemm hija dwar il-livell ta' edukazzjoni/tagħlim filwaqt li l-COM(2003) 728 tidentifika 10 aspetti tal-kwalità tax-xogħol li huma analizzati permezz ta' numru kbir ta' indikaturi.

2.7 Il-KESE jaħseb li diversi aspetti tal-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali, per eżempju l-opportunitajiet indaqs fis-suq tax-xogħol, għandhom jiġu eżaminati aktar fid-dettall jew mill-ġdid.

2.8 Jekk għad irridu nikkonvinċu ruħna mill-ħtieġa tal-politika ta' koeżjoni fl-UE, ir-rapport joffri dawn il-punti ġodda li ġejjin:

— id-dinamika tas-suq tagħti prijorità lill-bliet kapitali u l-ħaddiema kif ukoll in-nies qiegħda kollha jmorru fihom għalkemm il-ġenna ta' l-art li jwiegħdu hija ħafna drabi qarrieqa. Dan l-aspett għandu jingħata l-importanza li tisthoqqlu fid-dibattiti, bl-iskop li jippromovu l-mobilità fil-kuntest tal-ġlieda kontra l-qgħad.

— barra minn hekk, il-bliet kapitali huma ħafna drabi l-uniku xprun tat-tkabbir. Fi tliet pajjiżi biss jeżistu ċentri sekondarji ta' żvilupp li għandhom impatt internazzjonali u sostenibbiltà ekonomika. Minn hawn nindunaw għaliex ir-rata medja tat-tkabbir fil-livell reġjonali tvarja bejn 0 % u 8,6 % (1997-2004);

— filwaqt li pajjiż jista' jilħaq il-limitu kritiku ta' 75 % bis-saħħa tal-belt kapitali, ħafna reġjuni jdumu ħafna iktar sabiex jagħmlu dan.

Għaldaqstant, huwa importanti li l-koeżjoni territorjali, li milli jidher kulma jmur qiegħda ssir pedament tal-koeżjoni ekonomika u soċjali, għandha titqies bħala mira ġenerali ta' l-UE.

2.9 Il-KESE jilqa' l-istampa ġdida u ċara tal-koeżjoni fl-Ewropa mibnija fuq it-tqabbil mas-sitwazzjoni tal-kompetituri dinjija tagħha, fuq is-sehem tal-bliet kapitali u l-implikazzjonijiet ta' dan fuq is-sostenibbiltà ta' l-iżvilupp (l-aktar l-iżvilupp żbilanċjat u l-pressjoni ambjentali) u r-riperkussjonijiet tal-bidla fil-klima fuq ir-reġjuni.

2.10 Il-KESE jappoġġja l-għan ta' l-Unjoni Ewropea li tkun ta' eżempju fil-ġlieda kontra l-bidla fil-klima. Madanakollu, jekk il-pajjiżi barra l-UE ma jsegwux fuq l-istess passi, dan ser jipperikola l-kompetittività u jolqot lill-politika Ewropea ta' koeżjoni. Id-distorsjoni tal-kompetizzjoni tiffavorixxi r-rilokazzjoni ta' l-intrapriżi lejn pajjiżi li m'humiex involuti fil-politika ta' bidla fil-klima.

2.11 Il-KESE jilqa' l-attenzjoni li qiegħda tingħata mill-ġdid lill-aspett territorjali tal-koeżjoni li sa issa, minkejja l-adozzjoni ta' l-Iskema ta' Żvilupp fiż-Żona Komunitarja (1999), kienet marġinali: l-Istrateġija ta' l-Iżvilupp Urban, l-Aġenda Territorjali, il-Karta ta' Leipzig b'lista ta' prinċipji importanti għall-iżvilupp fiż-żoni urbani, kif ukoll iż-żoni metropolitani enfasizzati mill-KESE u l-clusters fil-qafas tal-politika industrijali u ta' l-innovazzjoni.

2.12 L-aħħar kapitolu li jippreżenta r-rabta bejn il-politiki komunitarji u l-koeżjoni huwa l-inqas wieħed konvinċenti: f'dan il-kapitolu nsibu l-lista ta' azzjonijiet li saru fil-kwadru ta' l-Istrateġija ta' Lisbona iżda l-impatti konkreti u affidabbli fuq il-koeżjoni ma jissemmew imkien b'mod ċar.

3. Rakkomandazzjonijiet

3.1 Mingħajr ma jantiċipa l-opinjoni fuq inizjattiva proprja futura bħala tweġiba għall-konsultazzjoni pubblika tal-Kummissjoni dwar il-baġit Ewropew li jmiss, il-KESE jixtieq ifakkar f'xi rakkomandazzjonijiet preċedenti.

3.1.1 Bħalissa l-Fond Strutturali hu bażikament limitat għall-għotja ta' sussidji. F'opinjoni preċedenti ([5]) l-KESE ssuġġerixxa li ssir riforma tal-mod kif jitħaddem il-mekkaniżmu finanzjarju tal-Fond Strutturali sabiex l-effett tiegħu jitqawwa, billi jiġu involuti l-Fond Ewropew ta' l-Investiment u l-BEI. Huwa ppropona li dawn is-sussidji jissarrfu f'derivattivi finanzjarji sabiex jinħoloq effett ta' lieva: per eżempju b'ewro mfaddal sabiex jiggarantixxi self ta' kapital riskjuż, wieħed ikun jista' jiffinanzja minn ħames sa għaxar ewro f'investimenti ta' l-SMEs. L-eżempju ta' JEREMIE għandu jiġi żviluppat aktar ([6]).

3.1.2 Mingħajr ma jiżdied il-kontribut finanzjarju ta' l-Istati Membri, jistgħu jitħallew xi riżorsi għal proġetti b'valur miżjud għall-UE (b'mod partikolari, il-konnessjonijiet nieqsa f'netwerks trans-Ewropej (TEN), u l-Fond Ewropew ta' Aġġustament għall-Globalizzazzjoni (EGF)).

3.1.2.1 Il-KESE kemm-il darba kkritika s-sistema tal-VAT li tidħol fil-baġit Ewropew minħabba l-ispejjeż żejda tal-ġbir, il-ġestjoni u l-kontroll tagħha ([7]). Dawn l-ispejjeż għandhom jitnaqqsu; b'hekk ikun hemm aktar riżorsi għall-proġetti komuni.

3.1.2.2 Meta xi somom ta' flus mill-baġit ta' l-UE, li huwa diġà żgħir biżżejjed, ma jintużawx, m'għandhomx jibqgħu jingħataw lura lill-Istati Membri. Għalkemm dawn is-somom ta' flus jirrappreżentaw persentaġġ żgħir mill-baġit annwali, matul il-perijodu 2000-2005 dawn telgħu għal kważi 45 biljun ewro li setgħu ntużaw b'mod aktar produttiv ([8]).

3.1.2.3 Waqt li l-Istati Membri kollha qegħdin iħabbtu wiċċhom ma' popolazzjoni dejjem tixjieħ, jiġifieri ma' żieda fl-ispejjeż soċjali, u l-Patt ta' Stabbiltà qiegħed jimponi fuqhom restrizzjonijiet baġitarji, is-sħubiji bejn is-settur pubbliku u dak privat jistgħu jkunu soluzzjoni alternattiva, dejjem jekk l-amministrazzjoni pubblika (b'mod speċjali fil-livell subnazzjonali) tkun tista' tinnegozja ftehimiet ekwilibrati mas-settur privat. Dan jimplika t-tisħiħ tal-kapaċitajiet amministrattivi.

3.2 L-orjentazzjonijiet strateġiċi li jmexxu l-politika reġjonali huma mfassla fuq l-Istrateġija ta' Lisbona. Il-KESE jipproponi li fil-politika reġjonali titqies l-Istrateġija għall-Iżvilupp Sostenibbli b'mod aktar ibbilanċjat. Din l-istrateġija hija marbuta l-aktar mal-koeżjoni, fil-forom kollha tagħha, billi l-Istrateġija ta' Lisbona, li tkompli magħha, tiffoka fuq il-kompetittività ([9]).

	LISBONA	ŻVILUPP SOSTENIBBLI
Perijodu ta' żmien	2010	Mingħajr skadenza, perijodu fit-tul
Oqsma	Unjoni Ewropea	Tmur lil hinn mill-qafas Ewropew permezz tad-dimensjoni esterna tagħha
Prijoritajiet ([1])	Insaħħu t-tkabbir u l-impjiegi, nassiguraw id-dinamiżmu u l-andament tajjeb taż-żona ewro, niġbdu aktar investituri u ħaddiema lejn l-Ewropa, nużaw l-għarfien u l-innovazzjoni għat-tkabbir, niġbdu u nżommu aktar nies fis-suq tax-xogħol u nġeddu l-iskemi tal-protezzjoni soċjali, intejbu l-kapaċità tal-ħaddiema u l-intrapriżi li jistabbilixxu ruħhom fl-Ewropa u nkabbru l-flessibilità tas-suq tax-xogħol, ninvestu aktar fir-riżorsi umani billi nsaħħu l-edukazzjoni u l-kompetenzi	Nilqgħu għall-bidla fil-klima, nippromovu s-saħħa pubblika ta' kwalità tajba, niġġieldu kontra l-esklużjoni soċjali u nilqgħu għat-tibdil demografiku, nimmaniġġjaw aħjar ir-riżorsi naturali, nagħmlu t-trasport sostenibbli, niġġieldu kontra l-faqar fid-dinja, nippromovu l-iżvilupp

([1]) COM(2005) 141 finali "Linji ta' gwida integrati għat-tkabbir u għax-xogħol (2005-2008)"; COM(2005) 658 finali "Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill u lill-Parlament Ewropew dwar ir-reviżjoni ta' l-Istrateġija ta' Żvilupp Sostenibbli — Pjattaforma għall-Azzjoni".

([5]) Opinjoni tal-KESE dwar l-"Orjentazzjonijiet strateġiċi tal-politika ta' koeżjoni (2007-2013)", ĠU C 185, 8.8.2006.

([6]) Opinjoni tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Il-politika ta' koeżjoni għall-promozzjoni tat-tkabbir u l-impjiegi — Orjentazzjonijiet strateġiċi tal-politika ta' koeżjoni (2007-2013)", ĠU C 185, 8.8.2006, p. 52.

([7]) Opinjoni tal-KESE dwar is-"Sistema tar-riżorsi ta' l-UE stess", ĠU C 267, 27.10.2005, p. 57.

([8]) Opinjoni tal-KESE dwar "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6.

([9]) Fl-okkażjoni tat-tnedija mill-ġdid ta' l-Istrateġija ta' Lisbona f'Marzu 2005, il-Kunsill Ewropew sostna li din l-istrateġija għandha tiġi kkunsidrata fil-kuntest usa' ta' l-iżvilupp sostenibbli fejn jeħtieġ li nsibu tweġibiet għall-bżonnijiet ta' llum mingħajr ma' nċaħdu lill-ġenerazzjonijiet ta' għada l-possibbiltà li jissodisfaw il-bżonnijiet tagħhom. Il-Kunsill Ewropew stqarr mill-ġdid l-għożża tiegħu għall-iżvilupp sostenibbli bħala prinċipju ewlieni li jmexxi l-politiki u l-azzjonijiet kollha ta' l-Unjoni. Konklużjoni tal-Kunsill Ewropew ta' Ġunju 2005.

3.2.1 Il-mapep ta' l-ESPON (European Spatial Planning Observation Network) li ġejjin juru ż-żieda kontinwa fil-polarizzazzjoni u l-"metropolitanizzazzjoni" sa l-2030 jekk l-Istrateġija ta' Lisbona tibqa' miexja fuq l-orjentazzjonijiet attwali. Permezz ta' sitwazzjoni ffokata fuq il-koeżjoni, il-fulkru ta' l-ekonomija jkun jista' jinfirex u, barra minn hekk, jkunu jistgħu jinħolqu wkoll ċentri oħra ta' żvilupp (ir-reġjuni madwar il-Baħar Baltiku, żona fuq in-naħa tal-lvant li tinkludi Vjenna, Berlin, Varsavja u Budapest, in-naħa ta' isfel ta' Franza u l-Katalonja).

3.2.2 F'dan ir-rigward, il-KESE jixtieq ifakkar ([10]) fl-importanza ta' l-iżvilupp u l-implimentazzjoni ta' poliċentriżmu f'żewġ livelli fil-kuntest ta' żvilupp armonjuż sabiex nevitaw l-effetti ħżiena tal-polarizzazzjoni ([11]): l-ewwel livell jiffaċilita l-ħolqien ta' ċentri ta' żvilupp fl-Ewropa sabiex jippromovu t-tkabbir u l-impjiegi barra l-fulkru ta' l-ekonomija (il-pentagonu), it-tieni livell isaħħaħ ir-rabtiet u s-sinerġiji bejn iċ-ċentri kbar fil-bliet u ż-żoni (kważi)rurali, l-aktar sabiex nevitaw diviżjonijiet territorjali fi ħdan in-NUTS (Nomenklatura ta' l-Unitajiet Teritorjali għall-Istatistika) stess.

3.3 Minħabba l-importanza dejjem tikber tal-bliet kapitali bħala sors ta' ġid, attività u impjiegi, l-aktar fi wħud mill-Istati Membri l-ġodda ([12]), u l-korrelazzjoni qawwija bejn ir-rata tat-tkabbir tal-PGD u l-inflazzjoni, il-gvernijiet u s-soċjetà ċivili tal-pajjiżi li ser jissieħbu fiż-żona ta' l-ewro għandhom jagħtu attenzjoni partikolari lill-impatt ta' l-introduzzjoni tal-munita unika fuq il-koeżjoni interna. Din tista' tiġi esposta għal ċerta pressjoni meta d-diversi reġjuni ta' l-istess pajjiż ikollhom rati ta' tkabbir differenti. Għaldaqstant, mingħajr ma jintesew il-vantaġġi li ġġib magħha l-ewro ([13]), minbarra l-fatt li l-politika tar-rata ta' l-imgħaxx unika tista' ma tkunx tajba għall-bżonnijiet partikolari ta' l-ekonomija nazzjonali, l-impatt ta' din il-politika jista' jinħass b'mod differenti fiċ-ċentri industrijali l-kbar (fosthom il-belt kapitali) u r-reġjuni l-oħra. B'mod komplementari, il-koordinazzjoni tal-politiki ekonomiċi ta' l-Istati Membri għandha tissaħħaħ sabiex ittaffi dan il-fenomenu ([14]).

3.4 Ir-rapport jerġa' jenfasizza l-importanza tas-servizzi ta' interess ġenerali (SIĠ). Fid-dawl tal-protokoll ġdid dwar is-servizzi ta' interess ġenerali mfassal mill-KIG ta' l-2007, il-KESE jisħaq fuq it-talba tiegħu li, fil-livell komunitarju, jiġu definiti n-normi komuni għas-servizzi ta' interess ġenerali kollha (ekonomiċi u mhux ekonomiċi), inklużi s-servizzi soċjali ta' interess ġenerali, li għandhom jinżammu f'direttiva qafas, adottat bil-proċedura ta' ko-deċiżjoni, fejn ikun jista' jiġi stabbilit qafas komunitarju marbut mal-partikolaritajiet tagħhom ([15]).

([10]) Ara l-opinjoni tal-KESE dwar "Iż-żoni metropolitani Ewropej: Implikazzjonijiet soċjo-ekonomiċi għall-futur ta' l-Ewropa", ĠU C 168, 20.7.2007, p. 10; "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6 (mhux disponibbli bil-Malti) u l-"Aġenda Territorjali", ĠU C 168, 20.7.2007, p. 16.

([11]) Dwar dan ara l-istudju dettaljat għall-kummissjoni REGI tal-Parlament Ewropew, "Id-differenzi reġjonali u l-koeżjoni: strateġiji għall-ġejjieni", Mejju 2007.

([12]) F'għeluq l-għaxar snin mit-twaqqif ta' l-UME fl-2008 ser tiġi eżaminata din il-kwistjoni f'opinjoni futura.

([13]) F'għeluq l-għaxar snin mit-twaqqif ta' l-UME fl-2008 ser tiġi eżaminata din il-kwistjoni f'opinjoni futura.

([14]) Fl-okkażjoni tat-tnedija mill-ġdid ta' l-Istrateġija ta' Lisbona f'Marzu 2005, il-Kunsill Ewropew sostna li din l-istrateġija għandha tiġi kkunsidrata fil-kuntest usa' ta' l-iżvilupp sostenibbli fejn jeħtieġ li nsibu tweġibiet għall-bżonnijiet ta' llum mingħajr ma' niċħdu lill-ġenerazzjonijiet ta' għada l-possibbiltà li jissodisfaw il-bżonnijiet tagħhom. Il-Kunsill Ewropew stqarr mill-ġdid l-għożża tiegħu għall-iżvilupp sostenibbli bħala prinċipju ewlieni li jmexxi l-politiki u l-azzjonijiet kollha ta' l-Unjoni. Konklużjoni tal-Kunsill Ewropew ta' Ġunju 2005.

([15]) Ara l-opinjoni tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni — L-implimentazzjoni tal-programm Komunitarju ta' Lisbona: Is-servizzi soċjali ta' interess ġenerali fl-Unjoni Ewropea", ĠU C 161, 13.7.2007, p. 80 (mhux disponibbli bil-Malti).

3.5 Fil-fehma tal-KESE, ma nistgħux nibbażaw il-koeżjoni fuq il-PGN biss [f'rapporti reċenti l-Parlament Ewropew ħa l-istess pożizzjoni]. Jixtieq li jiġi stabbilit indikatur aktar rappreżentattiv tal-koeżjoni [li jkun jinkludi], flimkien mal-PGN, ir-rati ta' l-impjieg u tal-qgħad, l-estensjoni tal-protezzjoni soċjali, il-livell ta' aċċess għas-servizzi ta' interess ġenerali, eċċ. ([16]) Dawn l-indikaturi għandhom ikunu kkompletati b'indikaturi dwar l-inugwaljanza fil-qligħ (il-koeffiċjent ta' Gini jew l-inter-quintile ratio u l-emissjonijiet tas-CO_2 (għal kull abitant jew bidla mill-1990 lil hawn). B'mod ġenerali, jeħtieġ li ntejbu l-għodod Ewropej għall-istatistika, speċjalment fil-livell tan-NUTS, u r-rabtiet bejn l-Eurostat u l-Uffiċċji Nazzjonali ta' l-Istatistika sabiex ikollna data kemm jista' jkun sħiħa u eżatta mill-aktar fis possibbli ([17]).

3.6 Il-KESE jipproponi analiżi ta' jekk jagħmilx aktar sens li, matul il-fażi tat-tqassim tal-Fondi Strutturali li jmiss, jintuża d-Dħul Gross Nazzjonali (DGN) bħala indikatur ekonomiku minflok il-PGD, bħalma diġà qiegħed isir fil-Fond ta' Koeżjoni. B'hekk ikunu jistgħu jiġu kkunsidrati l-ħaddiema li jaqsmu fruntiera sabiex jilħqu l-post tax-xogħol tagħhom (commuters), li bl-impatt ekonomiku tagħhom iżidu ma' l-iżbilanċ, kif inhu enfasizzat f'taqsima tar-rapport,, filwaqt li l-mobilità f'kull livell, kif ukoll il-flussi ta' investiment barrani dirett, li parti mid-dħul tiegħu jerġa' lura fil-pajjiż minn fejn ikun ħareġ, jingħataw spinta 'l quddiem. Għaldaqstant, għall-kuntrarju tal-PGD, fid-DGN jitqiesu l-flussi deħlin u ħerġin. F'ċerti pajjiżi (fil-Lussemburgu, fl-Irlanda, fir-Repubblika Ċeka, fl-Estonja, f'Ċipru, fl-Ungerija u ftit inqas fil-Polonja u fir-Rumanija) din id-differenza tista' tista' tkun sostanzjali u twassal għal tqassim mhux ideali tal-Fond Strutturali. Ta' min jinnota wkoll li din id-data mhix disponibbli fil-livell tan-NUTS, ħaġa li kemm jista' jkun għandha tinbidel.

4. Tweġibiet għal xi mistoqsijiet tal-konsultazzjoni

4.1 *Ir-reġjuni kif jistgħu jirreaġixxu għall-pressjoni ta' kompetituri dinamiċi fis-setturi li m'humiex tekniċi ħafna?*

4.1.1 Fir-rigward ta' l-ispinta li ħadu l-intrapriżi Ewropej, joħroġ ċar li l-approċċ tas-Seba' Programm Qafas għar-Riċerka u l-Iżvilupp Teknoloġiku (RDFP) u tal-Programm ta' Kooperazzjoni bejn l-Universitajiet (PKU), maħsuba sabiex isaħħu l-SMEs u r-"reġjuni ta' l-għarfien", għadu top-down wisq. Jaqbel li nippromovu d-dħul fin-netwerks ta' eċċellenza xjentifika u teknoloġika, l-oqsma industrijali, il-pontijiet strutturati bejn is-settur akkademiku, l-industrija u l-gvern. Fl-istess ħin irridu noqogħdu attenti għall-fatt li l-obbligu li ninnovaw jista' joħloq ir-riskju ta' frammentazzjoni ġdida jekk ma jkunx hemm kompetenzi ġodda

([16]) Opinjoni tal-KESE dwar "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6, punt 1.3 (mhux disponibbli bil-Malti).

([17]) Fl-okkażjoni tat-tnedija mill-ġdid ta' l-Istrateġija ta' Lisbona f'Marzu 2005, il-Kunsill Ewropew sostna li din l-istrateġija għandha tiġi kkunsidrata fil-kuntest usa' ta' l-iżvilupp sostenibbli fejn jeħtieġ li nsibu tweġibiet għall-bżonnijiet ta' llum mingħajr ma' niċħdu lill-ġenerazzjonijiet ta' għada l-possibbiltà li jissodisfaw il-bżonnijiet tagħhom. Il-Kunsill Ewropew stqarr mill-ġdid l-għożża tiegħu għall-iżvilupp sostenibbli bħala prinċipju ewlieni li jmexxi l-politiki u l-azzjonijiet kollha ta' l-Unjoni. Konklużjoni tal-Kunsill Ewropew ta' Ġunju 2005.

sabiex iċ-ċittadini jitrawmu lejn il-bidla ([18]). Dan jitlob li nikkonċentraw b'mod aktar serju fuq l-aspett kwalitattiv tax-xogħol. Dan għaliex minbarra ż-żieda ta' l-investiment fir-riċerka u l-iżvilupp kif ukoll l-investimenti in ġenerali u l-investiment fl-edukazzjoni u t-taħriġ sabiex nilqgħu għall-bżonnijiet tas-soċjetà ta' l-għarfien u ta' l-informazzjoni, it-titjib tal-kwalità tal-ħajja professjonali huwa vitali għaż-żieda tal-produttività u għall-innovazzjoni fl-intrapriżi. Dan joħroġ ċar fl-istudji xjentifiċi dwar ir-rabta bejn il-kwalità tax-xogħol u l-produttività u dwar xi jfisser "xogħol tajjeb" għall-ħaddiema kkonċernati sabiex ikunu motivati li jagħmlu xogħol ta' kwalità ([19]).

4.1.2 Riward il-politika industrijali, l-identifikazzjoni ta' sinerġiji u l-involviment tal-partijiet kollha kkonċernati għas-suċċess tat-tibdil strutturali jistgħu jagħmlu t-tibdil industrijali soċjalment aċċettabbli jekk l-imsieħba soċjali jkunu involuti b'mod sistematiku fit-tbassir u fil-ġestjoni ta' dan it-tibdil u jekk ikun segwit b'mod koerenti għan doppju: il-kompetittività ta' l-intrapriżi u t-tnaqqsis tal-konsegwenzi soċjali negattivi ([20]).

4.1.3 Fir-reġjuni transkonfinali, it-tibdil industrijali jista' jkun megħjun billi jitwettaq il-qafas transnazzjonali fakultattiv għan-negozzjazzjoni kollettiva bħalma huwa mħabbar fl-aġenda soċjali 2005-2010 ([21]).

4.1.4 Il-Kumitat jappoġġja t-talba mressqa mill-Parlament Ewropew dwar l-evalwazzjoni tar-rilokazzjonijiet u s-segwitu tagħhom fil-livell territorjali (impjiegi meqruda/maħluqa, it-tip ta' impjieg, l-impatt fuq il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali) u sabiex isiru proposti speċifiċi fil-forma ta' rapporti perjodiċi ([22]).

4.1.5 Parti mill-kontribuzzjonijiet tal-baġit li ma jintużawx jistgħu jiżdiedu mal-Fond Ewropew ta' Aġġustament għall-Globalizzazzjoni (EGF). Dan l-istrument ġdid jgħin lill-ħaddiema "vittmi tal-globalizzazzjoni" li jkunu tilfu xogħolhom malajr u fuq bażi temporanja. Minħabba l-fatt li l-SMEs jirrappreżentaw 99,8 % ta' l-intrapriżi (fosthom 91,5 % huma mikro-intrapriżi) u 67,1 % tax-xogħol globali, jaqbel ukoll li l-kriterji ta' eliġibilità għal dan il-fond jiġu riveduti.

4.1.6 Il-perijodu ta' 7 snin li matulu l-intrapriża li rċeviet l-għajnuna trid tintrabat li żżomm l-investiment għandu jibqa' fid-dispożizzjonijiet ġenerali tal-Fond Strutturali.

4.1.7 Milli jidher mill-ewwel evalwazzjoni, l-inizjattiva JEREMIE ser tkun iffokata wisq fuq is-setturi prinċipali u l-SMEs li ma joperawx f'dawn is-setturi mhux ser jistgħallu biżżejjed minnha.

4.1.8 Mhux ir-reġjuni Ewropej kollha ser ikunu kapaċi jżommu fil-quċċata ta' l-ekonomija ta' l-għarfien minħabba n-nuqqas ta' infrastruttura jew ta' riżorsi umani, kif ukoll minħabba d-daqs tagħhom li jxekkel l-ekonomiji ta' skala. Sabiex ilaħħqu ma' żoni metropolitani qrib tagħhom, dawn ir-reġjuni jridu jiżviluppaw l-ekonomija residenzjali jew jispeċjalizzaw f'setturi fejn l-effetti ta' l-agglomerazzjoni jinħassu inqas jew fejn hija meħtieġa massa kritika iċken. Il-KESE jirrifjuta li ż-żoni rurali jiġu inkorporati f'żoni agrikoli mingħajr prospettivi oħra.

4.1.9 Waħda mill-alternattivi l-oħra tinsab fis-settur turistiku u f'setturi relatati miegħu. Dan ifisser li jistgħu jiżviluppaw professjonijiet rurali ġodda: kummerċ speċjalizzat fil-prodotti lokali; prodotti ta' l-artiġjanat alimentari u tradizzjonali; servizzi marbuta ma' l-isports u r-rikreazzjoni ekoloġika; ċentri awjodviżivi u virtwali; promozzjoni tal-kultura; kura tat-tfal, siti tal-kampeġġ, ħostels; mediċina naturali; estetika tal-ġisem; kostruzzjoni tradizzjonali u tiswija ta' uffiċċji; internet cafés; reklamar tal-proprjetà lokali; għajnuna f'attivitajiet ġodda; produzzjoni ta' prodotti u servizzi bażiċi; servizzi speċjalizzati għall-anzjani ([23]). Ikun għaqli li jingħataw attenzjoni u appoġġ mill-akbar lill-ekoturiżmu, li huwa bbażat fuq ġestjoni bijoloġika. L-għan ta' l-ekoturiżmu huwa li jeduka liċ-ċittadini dwar l-iżvilupp sostenibbli li jirrispetta l-ambjent u ma jfixkilx il-bilanċ naturali. Il-Fond Soċjali Ewropew u l-EAFRD (Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali) għandhom jikkontribwixxu wkoll.

4.1.10 It-turiżmu kulturali jista' joffri opportunitajiet interessanti lil numru kbir ta' reġjuni. F'dan ir-rigward, l-Unjoni Ewropea tista' tippromovi l-aħjar prattika relatata mal-ġestjoni tas-servizzi turistiċi kulturali billi tfassal sistemi kompetittivi u skemi ta' rikonoxximent fil-programmi tagħha, speċjalment fil-programm "Kapitali Ewropej tal-Kultura" u fil-programm futur "Destinazzjonijiet Ewropej ta' Eċċellenza". Barra minn hekk, l-UE tista' toffri l-parir tagħha lill-bliet u t-territorji li japplikaw għal dawn iż-żewġ programmi u toffrilhom għajnuna finanzjarja ikbar minn dik attwali, u saħansitra sistema mtejba għall-użu tal-Fond Strutturali ([24]).

4.2 *Il-bidla fil-klima hija sfida għall-politika ta' koeżjoni?*

4.2.1 Bħall-ESPON ([25]), il-KESE jaħseb li l-konsegwenzi tal-bidla fil-klima jvarjaw skond ir-reġjuni u jeħtieġu soluzzjonijiet differenti għal kull reġjun. Il-mira taċ-ċentri ekonomiċi għandha tkun li l-ekonomija tibqa' produttiva u fl-istess ħin jitnaqqsu l-effetti negattivi ta' l-agglomerazzjoni (it-tniġġis ta' l-arja u l-emissjonijiet tas-CO_2) permezz ta' sistemi innovattivi u effiċjenti

([18]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-gvernanza territorjali tal-bidliet industrijali: ir-rwol ta' l-imsieħba soċjali u l-kontribuzzjoni tal-programm għall-kompetittività u l-innovazzjoni", ĠU C 318, 23.12.2006, p. 12 (mhux disponibbli bil-Malti).

([19]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-kwalità tal-ħajja professjonali, il-produttività u x-xogħol fil-kuntest tal-globalizzazzjoni u l-isfidi demografiċi", ĠU C 318, 23.12.2006, p. 157 (mhux disponibbli bil-Malti).

([20]) Opinjoni tal-KESE fuq inizjattiva proprja dwar "Id-djalogu soċjali u l-involviment tal-ħaddiema huma vitali għat-tbassir u l-ġestjoni tat-tibdil industrijali", ĠU C 24, 31.1.2006, p. 90 (mhux disponibbli bil-Malti).

([21]) Opinjoni tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Il-politika ta' koeżjoni sabiex tippromovi t-tkabbir u l-impjiegi — Orjentazzjonijiet strateġiċi tal-politika ta' koeżjoni (2007-2013)", ĠU C 185, 8.8.2006, p. 52 (mhux disponibbli bil-Malti).

([22]) Rapport dwar ir-rilokazzjonijiet fil-kuntest ta' l-iżvilupp reġjonali (rapporteur: Hutchinson, it-30 ta' Jannar 2006).

([23]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-kontribut tat-turiżmu għall-irkupru ekonomiku u soċjali taż-żoni li sejrin lura", ĠU C 24, 31.1.2006, p. 1 (mhux disponibbli bil-Malti).

([24]) Opinjoni tal-KESE dwar it-"Turiżmu u kultura: żewġ mezzi għat-tkabbir", ĠU C 110, 9.5.2006, p. 1 (mhux disponibbli bil-Malti).

([25]) ESPON: "Kif jista' jkun it-territorju ta' l-Ewropa fil-ġejjieni", Mejju 2007.

tat-trasport kollettiv u ta' ġestjoni aħjar ta' l-art. L-isfida ewlenija fir-reġjuni tan-nofsinhar ta' l-Ewropa kif ukoll fil-muntanji hija l-mod kif jillimitaw l-użu kaotiku ta' l-art u l-kostruzzjoni. Iż-żoni mbiegħda għandhom bżonn soluzzjonijiet innovattivi sabiex itejbu l-aċċess għal bnadi oħra bis-saħħa ta' miżuri li ma jħallux effetti negattivi fuq perijodu twil ta' żmien.

4.2.2 Il-KESE jissuġġerixxi li l-Fond ta' Solidarjetà, li bħalissa joffri għajnuna urġenti f'każ ta' diżastri naturali, jissaħħaħ fil-livell tal-baġit u kkompletat. Sabiex l-UE turi b'mod aktar ċar li qiegħda tiġġieled kontra l-bidla fil-klima, ġlieda li teħtieġ proġetti għal perijodi ta' żmien itwal, il-KESE jipproponi li l-Fond ta' Solidarjetà jibda jikkofinanzja wkoll proġetti li għandhom l-għan li jikkontrollaw ir-riskji b'mod preventiv.

4.2.3 Jeħtieġ li jintgħażlu kriterji ta' eliġibilità ċari u trasparenti għall-finanazjament tal-proġetti fi ħdan id-diversi programmi u linji baġitarji. Dawn il-kriterji għandhom ikunu marbutin b'mod speċjali ma' l-iżvilupp sostenibbli u għandhom jikkunsidraw il-konsegwenzi tal-proġett fuq l-ambjent, is-saħħa, ix-xogħol u l-kompetittività Ewropea ([26]).

4.3 *Il-politika ta' koeżjoni kif tista' tippromovi aktar l-iżvilupp armonjuż, ibbilanċjat u sostenibbli, u fl-istess ħin tqis id-diversità tat-territorji fi ħdan l-UE, bħal per eżempju r-reġjuni, il-gżejjer, iż-żoni rurali u żoni tal-kosta kif ukoll il-bliet l-aktar żvantaġġati, ir-reġjuni industrijali li sejrin lura, u reġjuni oħra b'partikolaritajiet ġeografiċi?*

4.4 Il-KESE kemm-il darba tkellem favur l-iżvilupp tal-poliċentriżmu fuq it-territorju Ewropew. Ir-raba' rapport jenfasizza d-dominazzjoni taċ-ċentru ekonomiku (pentagonu) u l-importanza dejjem tikber tal-bliet kapitali kif ukoll fuq l-iżvantaġġi soċjali u ambjentali marbuta magħhom. Il-KESE jappoġġja wkoll l-iżvilupp ta' ċentri sekondarji ta' l-iżvilupp u ta' żoni metropolitani bit-tisħiħ tas-sinerġiji u r-relazzjonijiet tajba bejn il-bliet u r-reġjuni l-aktar żvantaġġati ([27]). Jista' jsir rapport b'mod regolari bl-aġġornamenti dwar is-sitwazzjoni soċjo-ekonomika taż-żoni metropolitani. Dan jirrikjedi għodda għall-monitoraġġ ta' l-istatistika ([28]). Għal dan il-għan, il-KESE jaħseb li patti territorjali għall-iżvilupp fil-kuntest tal-globalizzazzjoni jistgħu jkunu utli, b'mod partikolari jekk dawn ikollhom il-mira li jagħtu kontribut għall-iżvilupp kulturali tas-soċjetà u li jinkludu lil kulħadd ([29]).

4.4.1 Fil-kuntest ta' l-ambjent urban, il-KESE jemmen li jkun siewi li jiġi applikat mudell tat-"territorju soċjalment responsabbli", jiġifieri territorju li, bħalma jistipula l-ftehim ta' Bristol ([30]) (Diċembru 2005), jiffoka l-iżvilupp fuq il-prinċipji tas-sostenibbiltà billi jikkunsidra l-aspetti ekonomiċi, soċjali u ambjentali kif ukoll l-impatt soċjo-ekonomiku tal-popolazzjoni li dejjem qiegħda tixjieħ. Għaldaqstant huwa essenzjali li tiġi appoġġjata l-parteċipazzjoni ta' l-atturi tas-soċjetà ċivili fit-tfassil tat-triq li rridu naqbdu bbażata fuq is-Sitt Programm Qafas għar-Riċerka u l-Iżvilupp Teknoloġiku. Is-Seba' Programm Qafas għar-Riċerka u l-Iżvilupp Teknoloġiku jħabbar attivitajiet speċifiċi għas-settur ta' l-iżvilupp uman u tal-popolazzjoni dejjem tixjieħ ([31]).

4.4.2 Billi ż-żoni fejn hemm l-impjiegi u l-attività kummerċjali jistgħu jaqbżu l-qafas nazzjonali, jaqbel li dawn iż-żoni jingħataw aktar għajnuna mill-Interreg sabiex tiġi promossa l-kooperazzjoni transkonfinali ([32]).

4.4.3 Fir-rigward tar-reġjuni l-aktar imbiegħda, il-KESE bi pjaċir jilqa' l-intenzjoni tal-Kummissjoni li, fil-qafas tal-konverġenza, tistabbilixxi mekkaniżmu partikolari maħsub sabiex jikkompensa għad-dgħjufijiet kollha tar-reġjuni l-aktar imbiegħda kif ukoll ta' dawk milquta minn nuqqasijiet strutturali permanenti ([33]). Fid-dawl tal-fatt li 50 % tal-fondi maħsuba għar-riċerka u l-iżvilupp jingħataw li xi ftit reġjuni, il-KESE jappella għal tisħiħ tal-miżuri li jħeġġu t-trasferiment tat-tekonoloġiji bejn ir-reġjuni. Il-KESE jaħseb li l-politika Ewropea tar-reġjuni bi żvantaġġi permanenti għandha tkun ibbażata fuq tliet prinċipji ewlenin li huma 1) il-permanenza (il-kunċett ta' "rkupru" ma jgħoddx għal dawn ir-reġjuni), 2) id-diskriminazzjoni favur dawn ir-reġjuni sabiex ikunu jistgħu jlaħħqu mar-reġjuni l-oħra u 3) il-proporzjonalità sabiex ikunu meqjusa d-diversità tal-karatteristiċi ġeografiċi, demografiċi u ambjentali tar-reġjuni kif ukoll il-limitazzjonijiet li jridu jħabbtu wiċċhom magħhom. Sabiex niġġieldu kontra l-inugwaljanza hemm bżonn nieħdu azzjoni permezz ta' miżuri soċjali bħalma huma "l-għajnuna diretta li tingħata lil xi attivitajiet kummerċjali jew fornituri ta' servizzi, prezzijiet speċjali għar-residenti sabiex jivvjaġġaw bil-baħar jew bl-ajru, l-eżistenza ta' servizzi pubbliċi ta' kwalità, eċċ". ([34]).

4.4.3.1 Il-Kummissjoni għandha raġun targumenta li l-limitazzjonijiet ta' aċċessibbiltà li jiffaċċjaw il-gżejjer ġejja mill-fatt li t-tul tal-vjaġġ bil-karozza jew bil-ferrovija jittawwal minħabba l-qsim tal-baħar. L-aċċessibbiltà hija problema partikolari li jridu jħabbtu wiċċhom magħha l-gżejjer. Il-Kummissjoni għandha raġun ukoll tenfasizza l-problema ta' popolazzjoni żgħira. Fil-fatt ħafna mill-gżejjer ma jistgħux jiddependu mis-suq domestiku tagħhom. Hemm ukoll problemi oħra li jiddeterminaw il-prospetti ta' żvilupp fuq perijodu fit-tul, per eżempju r-riżorsi limitati, ir-riskji naturali u l-ambjent fraġli.

([26]) Opinjoni tal-KESE dwar "Ir-rwol ta' l-iżvilupp sostenibbli fi ħdan il-prospettivi finanzjarji li jmiss", ĠU C 267, 27.10.2005, p. 22 (mhux disponibbli bil-Malti).

([27]) Opinjoni tal-KESE dwar "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6 (mhux disponibbli bil-Malti).

([28]) Iż-żewġ opinjonijiet tal-KESE dwar "Iż-żoni metropolitani: Implikazzjonijiet soċjo-ekonomiċi għall-futur ta' l-Ewropa" ĠU C 302, 7.12.2004, p. 101 u ĠU C 168, 20.7.2007, p. 10.

([29]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-gvernanza territorjali tal-bidliet industrijali: ir-rwol ta' l-imsieħba soċjali u l-kontribuzzjoni tal-programm għall-kompetittività u l-innovazzjoni", ĠU C 318, 23.12.2006, p. 12 (mhux disponibbli bil-Malti).

([30]) www.odpm.gov.uk.

([31]) Opinjoni tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill u l-Parlament Ewropew dwar strateġija tematika għall-ambjent fil-bliet", ĠU C 318, 23.12.2006, p. 86 (mhux disponibbli bil-Malti).

([32]) Opinjoni tal-KESE dwar il-"Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-twaqqif ta' Raggruppament Ewropew għall-Kooperazzjoni Transkonfinali (EGCC)", ĠU C 255, 14.10.2005, p. 76, Artikolu 3.4 (mhux disponibbli bil-Malti).

([33]) Opinjoni tal-KESE dwar it-"Tielet rapport dwar il-koeżjoni ekonomika u soċjali — shubija ġdida għall-koeżjoni: konverġenza, kompetittività u kooperazzjoni", ĠU C 302, 7.12.2004, p. 60.

([34]) Opinjoni tal-KESE dwar "Kif nistgħu nintegraw aħjar ir-reġjuni milquta minn żvantaġġi naturali jew strutturali permanenti", ĠU C 221, 8.9.2005, p. 141 (mhux disponibbli bil-Malti).

4.4.3.2 L-Artikolu 16 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea jistipula li "… l-Istati Membri, skond il-poteri rispettivi tagħhom u fl-iskop ta' l-applikazzjoni ta' dan it-Trattat, għandhom jieħdu ħsieb li dawk is-servizzi joperaw fuq il-bażi ta' prinċipji u kondizzjonijiet li jippermettulhom li jwettqu l-missjonijiet tagħhom".

4.4.3.3 Fost strumenti oħrajn, wieħed jista' jikkwota mudell unifikat tas-servizz universali għas-setturi tas-servizzi pubbliċi, li l-applikazzjoni tiegħu f'dawn l-oqsma hija prevista mid-dokumenti politiċi u mid-dokumenti regolamentarji ta' l-Unjoni Ewropea. Din l-għodda tidher fil-Green Paper dwar is-servizzi ta' interess ġenerali ([35]).

4.4.4 Il-KESE jixtieq ifakkar fl-importanza li l-intrapriżi li jibbenefikaw mis-sussidji ta' l-EU iżda jiċċaqalqu xi mkien ieħor qabel ma jgħaddu seba' snin jiġu penalizzati. Dan għaliex ir-riżorsi pubbliċi ma jistgħux jinħlew f'sussidji li jnaqqsu l-impjiegi.

4.5 *X'inhu l-impatt ta' l-isfidi analizzati f'dan ir-rapport fuq l-aspetti sostanzjali tal-koeżjoni soċjali bħall-inklużjoni, l-integrazzjoni u l-opportunitajiet għal kulħadd? Jinħtieġu sforzi ġodda sabiex nilqgħu għal dawn l-effetti?*

Jekk inżommu quddiem għajnejna d-differenzi kbar fir-rati tat-twelid u ta' l-imwiet u l-migrazzjoni fil-livell reġjonali, x'inhu s-sehem tal-politika ta' koeżjoni sabiex tindirizza t-tibdil demografiku?

4.5.1 L-importanza trasversali ta' l-ugwaljanza bejn l-irġiel u n-nisa hija mfissra b'mod espliċitu fir-regolamenti tal-Fond Strutturali. Però jidher li l-importanza ta' dan il-prinċipju ġiet applikata biss fil kuntest ta' kwistjonijiet marbuta mas-suq tax-xogħol. L-Istati Membri għandhom jiġu mqanqla li jadottaw approċċ integrat (possibbilment permezz tal-linji gwida integrati ta' Lisbona u, jekk hemm bżonn, b'rakkomandazzjonijiet individwali). Id-data maqsuma skond is-sess hija indispensabbli sabiex issir evalwazzjoni tal-programmi operattivi.

4.5.2 Sabiex jagħtu lill-koppji l-possibbilità li jkollhom in-numru ta' tfal li jixtiequ, l-Istati Membri għandhom jieħdu diversi miżuri bħas-sostenn finanzjarju dirett, l-adattament fiskali u l-provvista ta' faċilitajiet pubbliċi u privati (per eżempju, diversi tipi ta' day care centres għat-tfal, inklużi day care centres ta' kumpanija jew maqsuma bejn kumpaniji differenti), skejjel u servizzi li jibqgħu sejrin wara l-ħin normali; f'dan ir-rigward jeħtieġ li niżguraw ruħna mhux biss mill-kwantità iżda wkoll mill-kwalità tal-faċilitajiet ([36]). Barra minn hekk, il-KESE jfakkar li wara l-Kunsill Ewropew ta' Barċellona (f'Ġunju 2002), l-Istati Membri qablu li sa l-2010 iwaqqfu l-istrutturi meħtieġa biex jilqgħu lil mhux inqas minn 90 % tat-tfal ta' bejn it-tliet snin u l-età ta' l-iskola obbligatorja u mhux inqas minn 33 % tat-tfal taħt it-tliet snin. Jeħtieġ ukoll li nistabbilixxu limitu għall-għajnuna finanzjarja li tingħata għat-tfal u l-familji, jiġifieri għall-investimenti fil-ġejjieni, sabiex ma jkunx hemm iċ-ċans li ninvestu r-riżorsi kollha f'popolazzjoni dejjem tixjieħ, ħaġa li tista' tkun prijoritarja għal elettorat anzjan ([37]). F'dan il-kuntest, ikun interessanti li naħsbu dwar il-ħolqien ta' Fond Demografiku. Il-mira tiegħu tkun li jappoġġja l-isforzi nazzjonali favur it-twelid u l-parteċipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol. U fl-istess ħin ikun hemm finanzjament Ewropew ikbar għall-faċilitajiet ta' kura għat-tfal u l-anzjani kif ukoll investimenti fir-rinnovazzjoni/modernizzazzjoni ta' l-iskejjel, b'mod partikolari fiż-żoni rurali.

4.5.3 Flimkien mas-sostenn tad-demografija, jeħtieġ li intejbu u nibżgħu għas-saħħa u s-sigurtà tat-tfal, noffru edukazzjoni ta' kwalità tajba lil kulħadd, nipproponu sistemi ta' għajnuna u sostenn għall-ġenituri sabiex ikunu jistgħu jlaħħqu mal-bżonnijiet u d-diffikultajiet tagħhom. Għandna nagħtu importanza partikolari lill-familji u t-tfal li jgħixu f'faqar kbir, lil dawk li għandhom bżonn sostenn partikolari u lil dawk li ġejjin mill-immigrazzjoni. Minkejja li l-popolazzjoni dejjem qiegħda tixjieħ u li t-tiġdid tal-ġenerazzjonijiet huwa indispensabbli għal ħajjet il-kontinent, il-KESE jixtieq ifakkar li t-tnaqqis tal-qgħad, l-opportunitajiet ta' xogħol stabbli għaż-żgħażagħ ta' bejn il-25 u t-30 sena, u s-sigurtà reali tax-xogħol in ġenerali, għandhom jgħinu l-finanzjament tal-pensjoni, kemm jekk tkun attiva u kemm jekk le ([38]). Il-fond soċjali Ewropew għandu jagħti kontribut sostanzjali għal din l-intrapriża.

4.5.4 Il-KESE huwa wkoll tal-fehma li numru ta' miri komuni dwar l-aċċess għall-akkomodazzjoni u l-istandards minimi għall-kwalità ta' l-akkomodazzjoni li jiddefinixxu l-kunċett ta' akkomodazzjoni deċenti għandhom jiġu stabbiliti fil-livell Ewropew ([39]).

4.5.5 L-istituzzjonijiet finanzjarji Ewropej għandhom ikunu jistgħu jallokaw riżorsi b'rata baxxa ħafna għall-programmi integrati tal-proprjetà għaż-żgħażagħ, il-familji bit-tfal, il-migranti, l-anzjani jew il-persuni b'diżabilità, il-gruppi soċjali f'riskju, eċċ., u b'hekk itejbu l-mobilità professjonali, isaħħu t-taħlit soċjali u jipprovdu prezz li jista' jintlaħaq minn min jokkupa d-dar. Il-KESE jinnota li l-użu tal-programm "JESSICA" ser jipprovdi l-elementi neċċessarji għall-ħolqien ta' fond ta' garanzija għall-proġetti kbar ta' l-akkomodazzjoni soċjali u jitlob li l-evalwazzjoni li ssir f'nofs il-perijodu tal-Fond Strutturali tanalizza din il-kwistjoni ([40]).

4.6 *X'inhuma l-kwalifiki essenzjali għall-ġejjieni sabiex iċ-ċittadini tagħna jkunu jistgħu jissieltu ma' l-isfidi l-ġodda?*

4.6.1 Il-patti territorjali għall-iżvilupp imsemmija fit-tweġiba 2.1 joffru approċċ interessanti sabiex titwieġeb din il-mistoqsija peress li s-sitwazzjonijiet differenti u l-isfidi konkreti jeħtieġu strumenti u kompetenzi differenti (ara 1.1). Għandhom jiġu involuti b'mod attiv l-imsieħba soċjali, li ilhom mill-2002 jippreżentaw rapporti dwar l-implikazzjoni tagħhom fit-tagħlim matul il-ħajja lill-Kunsill Ewropew tar-Rebbiegħa.

([35]) COM(2003) 270 finali.
([36]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-familja u l-bidla demografika", ĠU C 161, 13.7.2007, p. 66 (mhux disponibbli bil-Malti).
([37]) Ibid.
([38]) Ibid.
([39]) Opinjoni tal-KESE dwar "L-akkomodazzjoni u l-politika reġjonali", ĠU C 161, 13.7.2007, p. 17 (mhux disponibbli bil-Malti).
([40]) Ibid.

4.6.2 Il-KESE jixtieq ifakkar li l-użu tat-teknoloġiji ta' l-informatika u tal-komunikazzjoni fit-tagħlim matul il-ħajja, b'mod partikolari fiż-żoni rurali u fil-bliet iż-żgħar tal-Komunità, jiddependi l-ewwel u qabel kollox mis-sostenn ta' l-UE u tal-gvernijiet ta' l-Istati Membri sabiex jiġu stabbiliti konnessjonijiet ta' l-internet broadband ([41]) għax b'hekk wieħed ikun jista' jaċċessa s-sistemi ta' tagħlim b'mod elettroniku. F'dan il-kuntest, il-KESE jappella lill-Kummissjoni sabiex il-kwistjoni ta' l-aċċess għall-konnessjoni broadband titqies bħala element minn strateġija iktar wiesgħa li twassal għall-konsiderazzjoni tal-possibilità ta' l-aċċess għas-servizzi elettroniċi bħala servizz ta' interess ġenerali. Jeħtieġ li ninsistu fuq ir-riskju li jkun hemm firda kbira wisq bejn il-ġenerazzjonijiet ([42]).

4.7 *Fid-dawl tal-ħtieġa ta' ġestjoni effiċjenti tal-programmi tal-politika ta' koeżjoni, liema hu l-aħjar tqassim tar-responsabilitajiet bejn il-livell komunitarju, dak nazzjonali u dak reġjonali f'sistema ta' gvernanza b'diversi livelli?*

4.7.1 Il-KESE jixtieq ifakkar bis-sħiħ li hu kontra kull tentattiv ta' nazzjonalizzazzjoni mill-ġdid tal-politika ta' koeżjoni li bla dubju toffri valur miżjud Ewropew fis-sens ta' solidarjetà, tkabbir u impjiegi. Iċ-ċittadini Ewropej jistgħu jaraw l-effetti tagħha b'mod ċar.

4.7.2 Il-KESE jfakkar li, skond it-Trattat (Artikoli 2, 158 u 159), il-politiki komunitarji, nazzjonali, trasversali u settorjali kollha għandhom jikkontribwixxu għall-mira ta' koeżjoni. Għaldaqstant, jeħtieġ li l-koeżjoni, speċjalment l-aspett territorjali tagħha, tiġi kkunsidrata fil-linji gwida integrati u fl-analiżi ta' l-impatt tagħhom ([43]).

4.7.3 Il-KESE jilqa' l-introduzzjoni tal-koeżjoni territorjali fil-miri ta' l-UE u l-proġett tal-Kummissjoni li jkun hemm unità ġdida msejħa "Koeżjoni Territorjali" fid-DĠ REGIO. Din l-unità għandha tieħu ħsieb li l-politiki settorjali jkunu kollha favur il-mira ta' koeżjoni. Peress li l-proġetti eliġibbli għall-għajnuna mill-UE jeħtieġu kofinanzjament mill-awtorità nazzjonali, jaqbel li ssir riflessjoni dwar is-sinjali ta' allarm għall-baġit definiti fil-Patt ta' Stabbiltà u Tkabbir u l-konsegwenzi tagħhom fuq il-finanzjament tan-netwerks trans-Ewropej, b'mod aktar speċifiku fuq is-setturi neqsin.

Ta' min ifakkar għadd ta' linji gwida ġenerali. Uħud kienu diġà jidhru fit-Trattati filwaqt li oħrajn iddaħħlu wara l-Konferenza Intergovernattiva ta' l-2007. Dawn jistipulaw hekk: "Meta tkun qiegħda tiddefinixxi u timplimenta l-linji ta' politika u l-attivitajiet tagħha, l-Unjoni:

— għandha tikkunsidra r-rekwiżiti marbuta mal-promozzjoni ta' livell għoli ta' l-impjiegi, mal-garanzija ta' protezzjoni soċjali xierqa, mal-ġlieda kontra l-esklużjoni soċjali kif ukoll ma' livell għoli ta' edukazzjoni, taħriġ u protezzjoni tas-saħħa tal-bniedem (Artikolu 9 ġdid tat-Trattat dwar il-funzjonament ta' l-UE);

— għandha tfittex li tikkumbatti kull diskriminazzjoni bbażata fuq is-sess, ir-razza jew l-oriġini etnika, ir-reliġjon jew il-konvinzjoni, id-diżabbiltà, l-età jew l-orjentazzjoni sesswali (Artikolu 10 ġdid tat-Trattat dwar il-funzjonament ta' l-UE);

— għandha tintegra l-ħtiġijiet għall-ħarsien ta' l-ambjent, partikolarment bl-iskop li jinkoraġġixxu l-iżvilupp sostenibbli (Artikolu 6 tat-Trattat li jistabbilixxi l-Komunità Ewropea li nżamm fit-Trattat il-ġdid)."

Id-dispożizzjonijiet tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali, rikonoxxuta mit-Trattat dwar l-UE (Artikolu 6), għandhom ukoll jiġu kkunsidrati fid-definizzjoni u l-implimentazzjoni tal-politiki strutturali.

4.7.4 Il-KESE jiddispjaċih ħafna li din il-konsultazzjoni ma tittrattax is-sehem ta' l-imsieħba soċjali u tas-soċjetà ċivili organizzata fil-ħolqien, l-elaborazzjoni u l-implimentazzjoni tal-Fond Strutturali. Il-parteċipazzjoni ta' l-imsieħba soċjali hija kruċjali għall-implimentazzjoni tal-proġetti kofinanzjati u għall-bżonnijiet tagħhom sakemm dawn ikunu konformi mal-linji gwida strateġiċi. Għall-futur il-KESE jixtieq li jiġi stabbilit sett ta' linji gwida dwar kif jiġu konsultati d-dokumenti ta' strateġija u ta' programmazzjoni li jitfasslu fi ħdan l-Istati Membri. L-Istati Membri jridu jispjegaw kif qegħdin jorganizzaw il-ġbir ta' informazzjoni dwar kif jitħaddem il-prinċipju ta' sħubija fil-kuntest tal-kumitati għall-monitoraġġ. Il-KESE jemmen li l-Istati Membri u l-awtoritajiet reġjonali għandhom jużaw aktar il-potenzjal li għandhom l-organizzazzjonijiet fi ħdan is-soċjetà ċivili billi jinvolvuhom fl-ippjanar tal-promozzjoni. Għandu jkun hemm ukoll sostenn għall-inizjattivi ġodda bis-saħħa ta' riżorsi finanzjarji adegwati li jkunu disponibbli għall-promozzjoni u l-informazzjoni dwar il-Fond Strutturali. Tajjeb ukoll li fil-każ tal-programmi transkonfinali jew interreġjonali nippromovu l-konsultazzjonijiet konġunti u s-sħubiji soċjoprofessjonali ([44]).

4.7.5 Wara l-Open Days li saru u l-inizjattiva *Regions for Economic Change*, il-KESE jappoġġja bis-sħiħ:

— il-ħolqien ta' Aġenzija Ewropea għat-Turiżmu li sservi ta' osservatorju bil-mira li tipprovdi informazzjoni u data affidabbli u komparabbli dwar it-turiżmu lill-Komunità, lill-Istati Membri u lir-reġjuni ([45]);

([41]) Aċċess għall-internet permezz tal-broadband: kanal tal-komunikazzjoni b'kapaċità qawwija li bih tkun tista' taċċessa l-informazzjoni u s-sistemi tat-tagħlim elettroniku faċilment u malajr (sors: http://www.elearningeuropa.info/).

([42]) Opinjoni tal-KESE dwar "It-tagħlim matul il-ħajja bbażat fuq it-teknoloġiji ta' l-informatika: il-kontribut għall-kompetittività ta' l-Ewropa, għat-tibdil industrijali u għall-iżvilupp tal-kapital soċjali", ĠU C 318, 23.12.2006, p. 20 (mhux disponibbli bil-Malti).

([43]) Opinjoni tal-KESE dwar "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6 (mhux disponibbli bil-Malti).

([44]) Ara ż-żewġ opinjonijiet tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Il-politika ta' koeżjoni sabiex tippromovi t-tkabbir u l-impjiegi — Orjentazzjonijiet strateġiċi tal-politika ta' koeżjoni (2007-2013)", ĠU C 185, 8.8.2006, p. 52 (mhux disponibbli bil-Malti) u "L-impatt u l-konsegwenzi tal-politiki strutturali għall-koeżjoni ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 93, 27.4.2007, p. 6 (mhux disponibbli bil-Malti).

([45]) Opinjoni tal-KESE dwar it-"Turiżmu u kultura: żewġ mezzi għat-tkabbir", ĠU C 110, 9.5.2006, p. 1 (mhux disponibbli bil-Malti).

— l-introduzzjoni ta' premji għall-Bliet Ekoloġiċi Ewropej maħsuba għat-tisħiħ ta' l-isforzi u l-imġiba ta' l-awtoritajiet lokali kif ukoll ta' l-atturi pubbliċi u privati tagħhom ([46]);

— il-ħolqien ta' għajnuna teknika għall-proġetti ta' l-akkomodazzjoni flimkien mar-rappreżentanti u n-netwerks ta' awtoritajiet lokali u reġjonali u bil-għajnuna tal-Kummissjoni Ewropea u l-Istati Membri (kapitalizzazzjoni tal-proġetti u tal-metodi sabiex il-proġetti ta' l-akkomodazzjoni jiġu integrati aħjar fil-programmi ta' riġenerazzjoni urbana) ([47]).

Għandha tingħata importanza partikolari lit-tixrid ta' l-esperjenzi u ta' l-aħjar prattiki.

4.8 *Liema huma l-possibilitajiet ġodda għall-kooperazzjoni bejn ir-reġjuni kemm fl-Ewropa kif ukoll barra mill-Ewropa?*

4.8.1 Il-KESE jaħseb li għandu jkun hemm laqgħat ta' diskussjoni bejn iż-żoni metropolitani u l-Kummissjoni sabiex jippromovu l-poliċentriżmu u sabiex jitjieb l-għarfien f'dawn iż-żoni. Jista' jinħoloq grupp ta' ħidma sabiex jidentifika u jxerred il-prattiki t-tajba ([48]).

4.8.2 L-entitajiet legali maħluqa fil-qafas ta' l-EGCC, bħal fil-każ tal-Fondi Strutturali l-oħra, għandhom ikunu responsabbli mill-koordinazzjoni tad-diversi sorsi ta' finanzjament. B'dawn il-fondi jkun jista' jitfassal u jitnieda proġett li jippromovi politika industrijali fir-reġjun ikkonċernat u fl-istess ħin ir-rappreżentanti tad-diversi partijiet interessati fil-livell reġjonali għandu jkollhom aċċess għal dawn il-mezzi. It-twaqqif ta' dawn l-entitajiet legali ser jikkontribwixxi għat-tisħiħ tax-xewqa li jkun hemm kooperazzjoni transkonfinali, ir-reġjuni interessati jibdew iħossuhom li jistgħu jikkontrollaw il-ġejjieni tagħhom iktar u jkunu mħeġġa sabiex jarmonizzaw il-liġijiet tagħhom ([49]).

4.8.3 F'dan il-kuntest jaqbel li nippromovu l-konsultazzjonijiet konġunti u s-sħubiji soċjoprofessjonali transkonfinali jew interreġjonali u li nistimolaw l-inizjattivi ta' djalogu soċjali f'dawn il-livelli, b'mod partikolari billi nikkonkretizzaw il-qafas transnazzjonali fakultattiv għan-negozzjazzjoni kollettiva bħalma huwa mħabbar fl-aġenda soċjali 2005-2010 ([50]).

4.8.4 Qasam ieħor fejn il-kooperazzjoni reġjonali tista' tippromovi l-koeżjoni huwa s-settur ta' l-enerġija, peress li għandu impatt fuq l-ispejjeż tal-produzzjoni, il-familji u l-iżvilupp ekonomiku. Dan jista' jsir permezz ta' skambju ta' enerġija inter-reġjonali bejn reġjuni li għandhom kwantitajiet ikbar ta' riżorsi bi nfiq iktar baxx meta mqabblin ma' reġjuni ifqar. Illum dan jista' jsir permezz ta' sistema regolata ta' netwerks, li hi aktar flessibbli, u l-ftuħ ta' 'borża elettrika'.

Brussell, it-13 ta' Diċembru 2007.

Il-President
tas-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Dimitris DIMITRIADIS

([46]) Opinjoni tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Kunsill u l-Parlament Ewropew dwar strateġija tematika għall-ambjent fil-bliet", ĠU C 318, 23.12.2006, p. 86 (mhux disponibbli bil-Malti).

([47]) Opinjoni tal-KESE dwar "L-akkomodazzjoni u l-politika reġjonali", ĠU C 161, 13.7.2007, p. 17 (mhux disponibbli bil-Malti).

([48]) Iż-żewġ opinjonijiet tal-KESE dwar "Iż-żoni metropolitani: l-implikazzjonijiet soċjo-ekonomiċi għall-ġejjieni ta' l-Ewropa" ĠU C 302, 7.12.2004, p. 101 u ĠU C 168, 20.7.2007, p. 10.

([49]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-ġestjoni tal-bidliet industrijali fiż-żoni transkonfinali wara t-tkabbir ta' l-Unjoni Ewropea", ĠU C 185, 8.8.2006, p. 24 (mhux disponibbli bil-Malti).

([50]) Opinjoni tal-KESE dwar il-"Komunikazzjoni tal-Kummissjoni: Il-politika ta' koeżjoni sabiex tippromovi t-tkabbir u l-impjiegi — Orjentazzjonijiet strateġiċi tal-politika ta' koeżjoni (2007-2013)", ĠU C 185, 8.8.2006, p. 52 (mhux disponibbli bil-Malti).